

**ΟΜΙΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑ.ΣΟ.Κ.**

ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

**ΣΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ**

ΜΕ ΘΕΜΑ:

***«Οικονομία της γνώσης,
εκπαίδευση και απασχόληση στην Ευρώπη»***

Ζάππειο Μέγαρο, 24 Φεβρουαρίου 2001

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύντροφοι και Συντρόφισσες,

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της τελευταίας δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα αποτελεί το ξεκίνημα ενός νέου μετασχηματισμού της οικονομίας και της κοινωνίας μας. Οι αλλαγές που δρομολογούν η οικονομία της γνώσης και της πληροφορίας, η νέα οικονομία, είναι εντυπωσιακές. Οι αλλαγές αυτές συγκρίνονται ήδη με τις αλλαγές που προξένησε στο παρελθόν ο μετασχηματισμός των αγροτικών οικονομιών σε βιομηχανικές.

Στο παρελθόν, η οργάνωση της βιομηχανικής κοινωνίας αντανakλούσε τον ανταγωνισμό των δύο συντελεστών παραγωγής, της εργασίας και του κεφαλαίου. Σήμερα, υπεισέρχεται και ένας τρίτος συντελεστής παραγωγής, με σημαίνουσα βαρύτητα στην προστιθέμενη αξία των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, η γνώση.

Σήμερα, μιλάμε για Οικονομία της Γνώσης επειδή η ταχύτητα με την οποία η γνώση ενσωματώνεται στο φυσικό και το ανθρώπινο κεφάλαιο έχει αυξηθεί σημαντικά. Ορισμένοι αναλυτές ισχυρίζονται ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες, σε λιγότερο από 20 χρόνια από σήμερα, θα έχουν συμβάλει στην αλλαγή της δομής της οικονομίας πολύ περισσότερο από ότι συνέβαλαν σωρευτικά τα προηγούμενα 200 χρόνια.

Μερικοί, όμως, λένε ότι και το Ευρωπαϊκό σοσιαλιστικό κίνημα, που γεννήθηκε και ευδοκίμησε ως ο προστάτης των κατατρεγμένων, θα παρέλθει μαζί με τις καμινάδες των μεγάλων βιομηχανιών. Λένε, ότι στον κόσμο του Διαδικτύου, στην παγκοσμιο-ποιημένη Νέα Οικονομία, δεν υπάρχει χώρος για τις σοσιαλιστικές αρχές: την προσήλωση στην **πρόοδο**, την **προστασία των ασθενέστερων**, και τη βαθιά πίστη στην πραγματική **Δημοκρατία**.

Λένε ότι μαζί με την Νέα Οικονομία έρχεται και το τέλος της πολιτικής, όπως την ξέραμε. Η πολιτική δίνει τη θέση της στην τεχνολογία. Θα μείνει, λένε, μόνο η ανάγκη τεχνοκρατικής διαχείρισης.

Το μήνυμα, όμως, που στέλνει αυτή η ημερίδα προς το Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος εκφράζει την ακριβώς αντίθετη άποψη. Είναι ένα τρανταχτό όχι σε όσους αμφισβητούν το παρόν και το μέλλον των σοσιαλιστικών κομμάτων. Διότι εμείς, οι Σοσιαλιστές, έχουμε έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουμε, ακριβώς επειδή επιδιώκουμε και αγωνιζόμαστε, ώστε όλοι οι πολίτες να γίνονται κοινωνοί της γνώσης, να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες, να μην υπάρχουν διαχωρισμοί, να συμμετέχουν όλοι στο μέρισμα της ανάπτυξης και ευημερίας που φέρνει η Νέα Οικονομία. Διότι θέλουμε να έχουμε λόγο στο σχηματισμό της Κοινωνίας της Γνώσης. Να μην είμαστε παθητικοί θεατές. Διότι στην Κοινωνία της Γνώσης δημιουργούνται προϋποθέσεις, ο πολίτης να αποκτά όχι λιγότερη, αλλά περισσότερη δύναμη, αφού η γνώση είναι μοχλός προόδου και εκδημοκρατισμού της κοινωνίας.

Επιτρέψτε μου να συνοψίσω το μήνυμά μας σε 5 κεντρικά σημεία:

- Πρώτον, η Νέα Οικονομία, η **Οικονομία** της Γνώσης έχει ήδη αρχίσει να σχηματίζεται.
- Δεύτερον, η **Κοινωνία** της Γνώσης, που θα την συνοδεύει είναι, όμως, ακόμη μακριά.
- Τρίτον, δεν μπορούμε να σταθούμε απλοί παρατηρητές χωρίς να συμμετέχουμε στην διαμόρφωση της Κοινωνίας της Γνώσης. Ως σοσιαλιστές, έχουμε καθήκον να την **διαμορφώσουμε** σύμφωνα με τις δικές μας ανθρωπιστικές και δημοκρατικές αξίες. Αυτό είναι που μας ξεχωρίζει κυρίως από τους Συντηρητικούς και τους Νεοφιλελεύθερους.
- Τέταρτον, στη διαμόρφωση αυτή, η παιδεία *παράγει* τη γνώση, ενώ η απασχόληση την *αξιοποιεί*. Όμως και τα δύο γίνονται με ριζικά διαφορετικό τρόπο από ότι παλιά.
- Τέλος, η λύση για την Κοινωνία που θέλουμε θα έλθει από την αναζήτηση μιας νέας Παιδείας και μιας νέας σχέσης Εκπαίδευσης και Απασχόλησης.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Σύντροφοι και Συντρόφισσες,

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν το Διαδίκτυο αφορούσε πρωτίστως την ακαδημαϊκή κοινότητα, κανείς δεν μπορούσε να αναλογιστεί τις ραγδαίες αλλαγές που θα προξενούσε σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Στις ανεπτυγμένες χώρες, η χρήση του Διαδικτύου και άλλων σχετικών τεχνολογικών εργαλείων και διαδικασιών λειτουργούν σήμερα ως καταλύτες για τη δημιουργία της οικονομίας της γνώσης. Πάνω από το 50% του ΑΕΠ στις πιο ανεπτυγμένες χώρες του ΟΟΣΑ προέρχεται από την παραγωγή και διαχείριση της γνώσης.

Η οικονομία της πληροφορίας έχει αρχίσει να ριζώνει στη Ευρώπη. Το βλέπουμε στην εισαγωγή του Διαδικτύου στην επιχειρηματική οργάνωση και στρατηγική. Στις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες εκεί που συναντώνται η πληροφορική, οι τηλεπικοινωνίες και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Στις πετυχημένες νέες επιχειρήσεις – πολλές φορές μικρού μεγέθους – που κερδίζουν βραβεία και μερίδια αγοράς σε όλο τον κόσμο και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

Το βλέπουμε και στη χρήση των νέων τεχνολογιών στην κοινωνία. Στα νοικοκυριά που διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή. Στην αλματώδη αύξηση της χρήσης του Διαδικτύου από ένα ευρύτερο φάσμα ηλικιών και όχι αποκλειστικά από νέους.

Το βλέπουμε και στην επέκταση των τεχνολογικών υποδομών. Στα χιλιάδες χιλιόμετρα οπτικές ίνες, στους βελτιωμένους δείκτες ποιότητας των τηλεπικοινωνιών.

Ο δημόσιος τομέας στις χώρες της Ευρώπης έχει κι αυτός κάνει σημαντικά άλματα. Η δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με τον πολίτη, η εξυπηρέτησή του με νέους τρόπους είναι σήμερα πραγματικότητα. Βελτιώνονται αποφασιστικά οι σχέσεις Κράτους-Πολίτη, μεγαλώνει η διαφάνεια και εμβαθύνεται η δημοκρατία.

Βλέπουμε τις χώρες, οι οποίες επενδύουν σημαντικά ποσά στην έρευνα και την καινοτομία, στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, να βελτιώνουν σημαντικά το βιοτικό τους επίπεδο.

Καταλήγουμε έτσι εύκολα ότι οι αρχικές εκτιμήσεις πως η οικονομία της πληροφορίας και η οικονομία της γνώσης θα δώσουν μεγάλη ώθηση στην οικονομία συνεχίζουν να επαληθεύονται πανηγυρικά. Χρέος μας είναι αυτή την ανάπτυξη να την κάνουμε κτήμα όλης της κοινωνίας.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Ενώ η Οικονομία της Γνώσης είναι εδώ, το μεγάλο ερώτημα για το πώς θα πάμε στην Κοινωνία της Γνώσης παραμένει αναπάντητο και, άρα, επιτακτικό. Ξέρουμε ότι στη μετάβαση αυτή, η θέση όσων συμμετέχουν στη διαμόρφωσή της είναι εξασφαλισμένη, αλλά δεν ξέρουμε ακόμα πώς θα επηρεαστεί η ζωή των υπολοίπων πολιτών.

Εμείς οι Σοσιαλιστές θέλουμε το όραμα της Κοινωνίας της Γνώσης για όλους να γίνει το όχημα για μια κοινωνία της συνοχής.

Γι' αυτό απαιτείται μια στρατηγική για την Κοινωνία της Γνώσης, με καθαρές επιλογές και προτεραιότητες. Με κέντρο της τον άνθρωπο, τον πολίτη, και τα δικαιώματά του. Με μοχλό την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία. Και με στόχο την ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη.

Στο νέο περιβάλλον, βασική πηγή πλούτου και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα κάθε χώρας είναι οι άνθρωποι και η γνώση που κατέχουν. Η νέα οικονομία βασίζεται όχι μόνο στα επαγγελματικά προσόντα, την αξιοποίηση της συσσωρευμένης γνώσης και εμπειρίας και την προσαρμοστικότητα αλλά και στην ικανότητα χειρισμού της πληροφορίας, την ανανέωση της γνώσης και την ικανότητα να διαβλέπουμε το επερχόμενο και να επαγρυπνούμε απέναντι στις «εκπλήξεις». Η διαμόρφωση ενός νέου περιβάλλοντος με

αυτά τα χαρακτηριστικά συνοδεύεται από αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης για όλους. Αυτές οι νέες συνθήκες δημιουργούν και διαφορετικές, θετικές, προϋποθέσεις για περισσότερη συμμετοχή, περισσότερες ευκαιρίες και δυνατότητες διάχυση της ευημερίας.

Στην παραγωγική διαδικασία, η γνώση δεν είναι μόνο το μέσο, ο μοχλός για αλλαγές, αλλά συχνά, το ίδιο το περιεχόμενο της αλλαγής: Στην τιμή ενός νέου προϊόντος, το μεγαλύτερο μέρος αντιπροσωπεύει ανταμοιβή της γνώσης, είτε αυτή είναι επιστημονική έρευνα είτε είναι ακόμα και η έρευνα αγοράς, που προσδίδει αξία στην παραγωγή. Η γνώση ενσωματώνεται ως πραγματική αξία στα προϊόντα και τις υπηρεσίες.

Η παρεμβολή της γνώσης, ως αποφασιστικού συντελεστή παραγωγής *μπορεί* αλλάζει ριζικά τις συντεταγμένες της κοινωνίας. Δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την αυτονομία του ατόμου και περιορίζει την αλλοτρίωση. Μια κατανομή του εισοδήματος, που ανταμείβει την γνώση, είναι πιο δίκαιη και λιγότερη αυθαίρετη. Ανταμείβει έτσι και την πρωτοβουλία του ατόμου και όχι μόνο τους έχοντες και κατέχοντες κεφάλαιο.

Θέλουμε η Κοινωνία της Γνώσης να είναι μια καλύτερη κοινωνία, και μπορούμε να το πετύχουμε. Διότι η Νέα Οικονομία εδραιώνει ένα οικονομικό σύστημα ανοικτό στην επιχειρηματικότητα του κάθε πολίτη, ένα σύστημα ιδιοκτησίας που επιτρέπει σε όλους να συμμετέχουν στην κοινή πηγή πλούτου, τη γνώση. Διότι στην εποχή του Διαδικτύου και της πληροφορικής, το μικρό μέγεθος μιας εταιρείας ή η απομακρυσμένη γεωγραφική της θέση δεν αποτελούν μειονέκτημα. Διότι πλέον ο πολίτης έχει εύκολη και φτηνή πρόσβαση στην πληροφορία. Έχει τη δυνατότητα να αποφασίζει ο ίδιος πολύ περισσότερο από ποτέ άλλοτε για την τύχη του.

Βεβαίως, η Νέα Οικονομία αλλάζει τις παραδοσιακές δομές. Νέες μορφές εργασίας μπορούν να τροποποιήσουν δραστικά το πλέγμα των εργασιακών σχέσεων, που διαμόρφωσε η βιομηχανική επανάσταση. Και προς το καλύτερο και προς το χειρότερο. Σήμερα, η ικανότητα να συνεισφέρει κανείς με ιδέες

και το νοητικό κεφάλαιο είναι, τουλάχιστον, εξίσου σημαντική με το επενδυμένο φυσικό κεφάλαιο.

Όλες αυτές οι εξελίξεις δικαιολογημένα προξενούν την αβεβαιότητα, όχι μόνο στα πιο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα, αλλά και σε ολόκληρες κοινωνίες και χώρες. Ανησυχούν ότι ίσως δεν μπορέσουν να παρακολουθήσουν τις αλλαγές αυτές. Η ανησυχία είναι δικαιολογημένη. Ο εφησυχασμός θα ήταν αδικαιολόγητος και επικίνδυνος. Δεν γνωρίζουμε την ακριβή μορφή που θα πάρει η Νέα Κοινωνία. Αλλά εμείς οφείλουμε να περιορίζουμε χάρη στις νέες δυνατότητες τις υφιστάμενες διακρίσεις αλλά και να προλάβουμε νέους αποκλεισμούς. Να αναδείξουμε τις θετικές πλευρές της νέας κοινωνίας και να εμποδίσουμε την επανάληψη και την επέκταση κοινωνικών ανισοτήτων.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Σύντροφοι και Συντρόφισσες,

Η Οικονομία της Γνώσης προσφέρει τεράστιες δυνατότητες για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Αυτή η προοπτική προϋποθέτει ότι εργαζόμενοι, επιχειρήσεις και πολιτεία εργάζονται από κοινού για την προσαρμογή της οικονομίας υπό την παρούσα δομή στα νέα δεδομένα.

Εμείς πρέπει να διαμορφώσουμε τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις στην κοινωνία μας ώστε οι τρεις πλευρές του τριγώνου ανταγωνιστικότητα -απασχόληση - κοινωνική προστασία, να αλληλοστηρίζονται και να εδραιώνουν μια πορεία ευημερίας. Η ευρωπαϊκή Σοσιαλιστική Αριστερά μπορεί και πρέπει να ανταποκριθεί σε μια πορεία, της οποίας στοιχεία είναι η ενδυνάμωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, σε μια κοινωνία συνοχής.

Βλέπουμε σε πολλές χώρες την μακροχρόνια ανεργία να εδραιώνεται. Βλέπουμε να αναπτύσσεται χάσμα μεταξύ των εντός και των εκτός της οικονομίας της γνώσης. Διακρίνουμε τον σχηματισμό του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού και νέες διακρίσεις ανάμεσα σε κείνους που κατέχουν τη

γνώση και εκείνους που τη στερούνται. Βλέπουμε τις πιέσεις στη βιωσιμότητα του κοινωνικού κράτους.

Η απάντηση δεν είναι να αφήσουμε ελεύθερο το αγοραίο σύστημα να καθορίσει νέες ισορροπίες. Η απάντηση είναι η ενεργή αντιμετώπιση των προκλήσεων. Η διαμόρφωση μιας οικονομίας και κοινωνίας που παντρεύει ανταγωνιστικότητα – τεχνολογική εξέλιξη – παιδεία – απασχόληση.

Στο Συμβούλιο της Λισσαβόνας, οι Ευρωπαίοι ηγέτες θέσαμε ως στρατηγικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση: μέσα στην επόμενη δεκαετία να γίνει η πιο ανταγωνιστική και η πιο δυναμική οικονομία στον κόσμο, βασισμένη στην Οικονομία της Γνώσης. Θέσαμε τον στόχο της πλήρους απασχόλησης. Θέσαμε ποσοτικούς στόχους για το ποσοστό απασχόλησης. Αυτός είναι ο δρόμος.

Στις σημερινές συνθήκες, η αύξηση της απασχόλησης και η καταπολέμηση της ανεργίας καθορίζονται από ένα ευρύτερο πλέγμα παραγόντων όπως:

- Την ικανότητα παρακολούθησης των τεχνολογικών και παραγωγικών αλλαγών, που με ραγδαίους ρυθμούς μετασχηματίζουν συνεχώς το τοπίο της ανάπτυξης και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.
- Την ικανότητα δημιουργίας των οργανωτικών προϋποθέσεων, που ευνοούν την παραγωγική – τεχνολογική ανάπτυξη μιας σύγχρονης οικονομίας.
- Τη δημιουργία ενός κλίματος βεβαιότητας και εμπιστοσύνης:
  - για τους μηχανισμούς αναδιανομής, δημιουργίας ευκαιριών, διάχυσης ευημερίας και κοινωνικής εξέλιξης.

Ο στόχος της πλήρους απασχόλησης αποτελεί την πιο **δραστική έκφραση της σοσιαλιστικής πολιτικής**. Η επιτυχία στο μέτωπο αυτό είναι όρος – κλειδί για ένα πιο ισχυρό Κοινωνικό Κράτος.

Οι στόχοι που θέτουμε είναι:

- Μείωση της ανεργίας των γυναικών, των ανέργων μεγαλύτερης ηλικίας.

- Ποιοτικές θέσεις απασχόλησης, οι οποίες επιτρέπουν στους εργαζόμενους τη συνεχή βελτίωση του ατομικού και οικογενειακού τους εισοδήματος.
- Θέσεις εργασίας να μην περιορίζονται στη μισθωτή απασχόληση, αλλά να αφορούν και επαγγελματίες, και αυτοαπασχολούμενους, και νέους επιχειρηματίες σε νέα πεδία δραστηριότητας.

Είναι ο μόνος τρόπος οι εργαζόμενοι να μη φοβούνται το αύριο.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Συντρόφισσες και σύντροφοι,

Η επένδυση στο εργαζόμενο ξεκινά από την εκπαίδευση. Δηλαδή, με την πραγματική ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών σε κάθε βαθμίδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, πέρα και πάνω από τον απλό εξοπλισμό με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τη δικτύωση των σχολείων και των πανεπιστημίων αλλά και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και την παροχή εφοδίων, ώστε ο πολίτης να είναι ικανός να διαχειρίζεται τη γνώση και την πληροφορία σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, σε μια διαρκή διαδικασία αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, όπως και εάν διαμορφώνεται αυτό. Η επένδυση στον εργαζόμενο συνεπάγεται, όσο το δυνατόν καλύτερη πληροφόρηση, για να μπορεί να επιλέξει, να προσαρμόζεται, να βρίσκει το δικό του δρόμο. Συνεπάγεται την ανάπτυξη κομβικών δεξιοτήτων. Συνεπάγεται και τη δημιουργία εξειδικευμένων στελεχών.

Η παιδεία έχει τον αυτονόητο ρόλο να καλλιεργεί ηθικές αξίες και να εφοδιάζει με χρήσιμη γνώση. Ήδη η ζήτηση για επιστήμονες σε σύγχρονες τεχνολογίες υπερβαίνει κατά πολύ την προσφορά. Τα εισοδήματα αυτών που κατέχουν τη γνώση αυξάνονται πολύ περισσότερο από εκείνα των υπολοίπων.

Όμως, ο ρόλος της Παιδείας είναι περισσότερο σύνθετος. Δεν αφορά μόνο το άτομο και τη κοινωνία. Εξασφαλίζει τις συνθήκες οικονομικής επιτυχίας μιας χώρας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την συνολική πρόοδο. Καθορίζει τις παραμέτρους της κοινωνικής εξέλιξης καθορίζοντας, το *ποιος θα*

κερδίσει. Καθορίζει την **ποιότητα** της νέας κοινωνίας: Η Νέα Οικονομία δημιουργεί τόσο αγοραστική δύναμη όσο και ελεύθερο χρόνο. Η αξιοποίηση των δύο αυτών δυνατοτήτων είναι θέμα Παιδείας. Της αντίληψης πώς η οικονομία οδηγεί στην καλύτερη ζωή και τί είναι η καλύτερη ζωή.

Τέλος, η Παιδεία, είναι απαραίτητη για την ουσιαστικοποίηση της **Δημοκρατίας**. Η Παιδεία προετοιμάζει και διαπλάθει τον πολίτη, ώστε να συμμετέχει και να παρακολουθεί τις εξελίξεις, να εξασκεί έλεγχο τόσο στην πολιτική, όσο και στην **οικονομική** εξουσία. Δημιουργεί τον πολίτη με κοινωνική πρωτοβουλία και ευθύνη.

Ποια παιδεία, όμως;

Ενώ η εργασία και η ζωή έχουν αλλάξει ριζικά, το σύστημα εκπαίδευσης κινδυνεύει να καταστεί ξεπερασμένο καθώς είναι σχεδιασμένο να εξυπηρετεί περισσότερο τις ανάγκες των βιομηχανικών κοινωνιών. Διότι συγκεντρώνει την απόκτηση γνώσης στην αρχή της ζωής, πριν από την απόκτηση και τη συσσώρευση εμπειριών στα πλαίσια της κοινωνικής και επαγγελματικής ζωής. Αυτή η πολιτική εκπαίδευσης είναι συνεπής με ένα οικονομικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από σταθερότητα στις οικονομικές και παραγωγικές σχέσεις.

Τί γίνεται, όμως, όταν η απαιτούμενη γνώση πρέπει να ανανεώνεται εκ βάθρων, έστω κάθε 20 χρόνια, ενώ ο χρόνος σε μια εργασία διαρκεί 35 ή 40; Αυτό είναι κεντρικό δίλημμα στη Νέα Οικονομία. Διότι στη Νέα Οικονομία, οι συνεχείς καινοτομίες απαξιώνουν το φυσικό κεφάλαιο πολύ γρηγορότερα απ' ό,τι στο παρελθόν. Κατά συνέπεια, πρέπει να αναπροσαρμόζονται και οι γνώσεις, με ταχύτερους ρυθμούς. Η ανάγκη δια βίου εκπαίδευσης καθίσταται επιτακτική.

Το κεντρικό ερώτημα που τίθεται, λοιπόν, είναι «*Πώς να επανασχεδιαστεί η παιδεία υπό το φως των νέων απαιτήσεων;*».

Η παροχή της δια βίου εκπαίδευσης αποτελεί μια πρόκληση για τους παραδοσιακούς χώρους εκπαίδευσης.

Όπως και μικρά εκπαιδευτικά διαλείμματα, πάνω σε αντικείμενα σχετιζόμενα με τις ανάγκες, που διαμορφώνονται στον εργασιακό χώρο.

Αλλά κυρίως: Τα εκπαιδευτικά συστήματα δεν μπορούν να περιορίζονται στο να εκπαιδεύουν τους μαθητευόμενους στην αποθήκευση της γνώσης. Οφείλουν όχι μόνο να τους μαθαίνουν πώς να αναζητούν την πληροφόρηση, αλλά πώς να την αξιολογούν και να την αξιοποιούν. Έτσι τους καθιστούν υπεύθυνους και ελεύθερους.

Στη Νέα Οικονομία τέλος, η αυξημένη κινητικότητα των εργαζομένων θα είναι καθοριστική για την απασχόληση. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει, επομένως, να προετοιμάζει τους εργαζόμενους, ώστε να μπορούν να αποκτήσουν τα εφόδια για να εργάζονται σε συνεχώς νέους χώρους εργασίας, να συνεργάζονται με εργαζόμενους από άλλες χώρες. Να μην είναι η παγκοσμιοποιημένη κοινωνία εμπόδιο στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην αναδιάταξη της οικονομικής δραστηριότητας σε παγκόσμια κλίμακα, κερδισμένες είναι οι κοινωνίες που δημιουργούν και υλοποιούν ιδέες, που αξιοποιούν ευκαιρίες γρήγορα και αποτελεσματικά. Μόνιμα κερδισμένοι όμως είναι αυτοί που διατηρούν και ανανεώνουν το απόθεμα εφευρετικότητας και ιδεών τους, που έχουν μια συνεχή δημιουργική παρουσία.

Ο νέος κόσμος είναι ένας κόσμος δημιουργίας. Η σοσιαλιστική παράταξη έδειξε ότι είναι χώρος κοινωνικής δημιουργίας. Ο καινούργιος κόσμος μπορεί να είναι ο δικός μας κόσμος. Όλων εκείνων των δυνάμεων που επιθυμούν τον κοινωνικό και οικονομικό εκσυγχρονισμό, την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων των πολιτών, μια εξέλιξη χωρίς αποκλεισμούς, χωρίς διακρίσεις σε μια βαθιά δημοκρατική, πολυπολιτισμική και πλουραλιστική κοινωνία.